

TRANH CHẤP VÀ XUNG ĐỘT BIÊN GIỚI TRUNG QUỐC - AN ĐỘ: NHỮNG VẤN ĐỀ LỊCH SỬ VÀ HIỆN TẠI

TS. NGÔ CHÍ NGUYỄN⁽¹⁾
TS. NGUYỄN VĂN DƯƠNG⁽²⁾

Tóm tắt: Ngày 15/6/2020, cuộc xung đột bạo lực giữa quân đội Trung Quốc và Ấn Độ tại thung lũng sông Galwan trong vùng núi cao hẻo lánh trên dãy Himalaya thuộc khu vực Ladakh của Ấn Độ, gần với đường kiểm soát thực tế (LAC) trên biên giới Trung - Ấn đã khiến 20 binh sĩ Ấn Độ thiệt mạng và hơn 70 binh sĩ khác bị thương. Đây là một trong số các vụ xô xát, ẩu đả và đụng độ giữa quân đội hai nước trong suốt nhiều thập kỷ qua dọc tuyến biên giới chung chưa được phân định dài hơn 4.000 km⁽³⁾. Tuy nhiên, cuộc đụng độ này là nghiêm trọng và đẫm máu nhất giữa lực lượng hai bên kể từ năm 1967 và có thể dẫn tới nhiều hệ lụy cho quan hệ Trung - Ấn, cũng như cho môi trường an ninh và địa chính trị ở khu vực.

Từ khóa: Trung - Ấn; tranh chấp biên giới; xung đột biên giới

Lịch sử tranh chấp và xung đột biên giới trong hơn một thế kỷ. Biên giới Trung - Ấn kéo dài hơn 4.000 km, là một trong những khu vực tranh chấp phức tạp, căng thẳng dai dẳng và tiềm ẩn nguy cơ leo thang thành xung đột quân sự nguy hiểm nhất trên thế giới. Kể từ khi nước Cộng hòa Ấn Độ ra đời năm 1947 và Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa được thành lập năm 1949 đến nay, những khác biệt, bất đồng về biên giới kéo dài đã gây khó khăn cho mối quan hệ song phương, đồng thời châm ngòi cho rất nhiều cuộc va chạm, đối đầu và xung đột quân sự giữa hai nước.

Cội nguồn của mâu thuẫn và xung đột biên giới Trung - Ấn xuất hiện từ năm 1914, khi các đại diện của chính quyền thực dân Anh báo hộ tại Ấn Độ, chính quyền Trung Hoa Dân Quốc và Tây Tạng gặp nhau tại Shimla (nay là thủ phủ bang miền Bắc Himachal Pradesh của Ấn Độ) để

đàm phán và dàn xếp về quy chế của Tây Tạng, cũng như xác định đường biên giới giữa Trung Quốc và Ấn Độ thuộc Anh. Tuy nhiên, đại diện Trung Hoa Dân Quốc đã từ chối thỏa thuận và rút khỏi hội nghị vì cự tuyệt đàm phán về lãnh thổ, cũng như không đồng ý với đề xuất cho phép Tây Tạng đạt được quy chế tự trị. Trong khi đó, đại diện của Anh và Tây Tạng đã ký Điều ước Shimla, xác định đường biên giới giữa Ấn Độ và Tây Tạng theo Đường McMahon dài 890 km theo đề xuất của Henry McMahon - Thống đốc Anh tại Ấn Độ, trong đó bao gồm việc Tây Tạng nhượng thung lũng Tawang (nay là một quận cực Tây Bắc của bang Arunachal Pradesh của Ấn Độ, giáp với Tây Tạng của Trung Quốc và Vương quốc Buhtan) cho thực dân Anh⁽⁴⁾. Trung Quốc không công nhận quy chế của Tây Tạng cũng như Đường McMahon. Tuy nhiên, sau đó không có cuộc xung đột nào trên biên giới Ấn Độ - Trung Quốc, vì trên thực tế, Tây Tạng vẫn tồn tại biệt lập như một vùng đệm giữa hai "người khổng lồ" châu Á.

⁽¹⁾ Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Bất đồng biên giới quay trở lại sau khi Ấn Độ tuyên bố độc lập khỏi Anh năm 1947, nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa ra đời năm 1949 và Mao Trạch Đông tiến quân vào kiểm soát Tây Tạng năm 1950. Khi đó, Ấn Độ đơn phương ấn định biên giới theo Đường McMahon và xem đây là biên giới pháp lý chính thức giữa Trung Quốc và Ấn Độ, bất chấp sự phản đối của Trung Quốc. Tuy nhiên, Ấn Độ là một trong những quốc gia đầu tiên công nhận nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa sau năm 1949 và trong thập kỷ 1950, hai nước đã xây dựng mối quan hệ tương đối hữu nghị dựa trên 5 nguyên tắc chung sống hòa bình.

Tháng 9/1962, ba năm sau khi Trung Quốc hoàn toàn kiểm soát Tây Tạng, những mâu thuẫn tranh chấp biên giới âm ỉ giữa hai nước đã bùng nổ thành cuộc chiến tranh đẫm máu, dù chỉ diễn ra trong thời gian ngắn. Quân đội Trung Quốc đã chủ động vượt qua Đường McMahon, tiến công các lực lượng Ấn Độ chưa được chuẩn bị dọc theo dãy Himalaya, giết chết 2.000 binh sĩ Ấn Độ, bắt và cầm tù 3.000 binh sĩ khác, đồng thời tiến sâu vào lãnh thổ nước này. Đầu tháng 11/1962, sau hơn một tháng xung đột, Trung Quốc tuyên bố đơn phương ngừng bắn và ấn định lại đường biên giới gần với vị trí kiểm soát thực tế của quân đội Trung Quốc, gọi là Đường kiểm soát thực tế (LAC) tồn tại đến ngày nay. Theo đó, Trung Quốc tuy rút khỏi bang Arunachal Pradesh của Ấn Độ, nhưng giành quyền quản lý khu vực Aksai Chin, phân nửa chiều dài hồ Pangong Tso mà trước đó Ấn Độ kiểm soát và một số khu vực chiến lược khác.

Xung đột biên giới nghiêm trọng một lần nữa quay trở lại vào tháng 9/1967, khi hai bên nã pháo dữ dội vào nhau dọc theo hai khu vực đèo núi Nathu La và Cho La (tiếp giáp bang Sikkim của Ấn Độ ngày nay với khu tự trị Tây Tạng của Trung Quốc) khiến gần 100 binh sĩ Ấn Độ và khoảng 400 binh lính Trung Quốc thiệt mạng. Quân Ấn Độ thắng thế, phá hủy các công sự của Trung Quốc và đẩy lùi quân Trung Quốc sâu vào khu vực Cho La. Năm 1975, cuộc đụng độ lại tái diễn khi binh lính Trung Quốc phục kích và bắn chết 4 lính tuần tra Ấn Độ tại Tulung La, gần

LAC tại bang Arunachal Pradesh ở Đông Bắc Ấn Độ (Trung Quốc gọi là Tạng Nam)⁽³⁾. Đây là vụ việc gây thương vong gần đây nhất trước khi xảy ra cuộc đụng độ đẫm máu ngày 15/6/2020.

Năm 1987, một cuộc đối đầu lớn đã nổ ra giữa hai bên tại khu vực thung lũng Sumdorong Cho (thuộc bang Arunachal Pradesh ở Đông Bắc Ấn Độ) khi quân đội Ấn Độ rầm rộ tiến hành cuộc diễn tập chuyển quân để đánh giá khả năng điều động lực lượng lên biên giới. Quân đội Trung Quốc đã bị kích động và phản ứng lại bằng cách tăng cường lực lượng tới gần LAC đối mặt với quân lính Ấn Độ. Cuộc khủng hoảng được ngăn chặn kịp thời khi hai bên đều không muốn nó leo thang thành một cuộc xung đột quân sự nghiêm trọng ngoài dự tính.

Tháng 4/2013, sau thời gian dài tương đối yên ắng kể từ khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, căng thẳng biên giới tái bùng phát khi quân đội Trung Quốc vượt LAC, tiến sâu vào khu vực Daulat Beg Oldi thuộc vùng Ladakh mà Ấn Độ kiểm soát, tiến hành dựng lều bạt, cắm trại và căng biểu ngữ chủ quyền tại đó. Ấn Độ đã lập tức phản ứng, nhanh chóng thiết lập căn cứ cách đó chưa đầy 300 mét. Hai bên đã tăng cường binh sĩ và khí tài hạng nặng tới khu vực. Sau 20 ngày đối đầu, hai bên cùng chấp nhận lui quân nhưng bảo lưu yêu sách chủ quyền với khu vực đó.

Tháng 6/2017, căng thẳng một lần nữa leo thang đến đỉnh điểm khi Trung Quốc tập trung máy móc và phương tiện để tiến hành xây dựng con đường vào cao nguyên Doklam trên biên giới Buhtan - Trung Quốc do Buhtan kiểm soát nhưng Trung Quốc lại khẳng định chủ quyền và gọi là Đông Lăng⁽⁴⁾. Vương quốc Bhutan là đồng minh thân cận của Ấn Độ và được New Delhi bảo đảm về mặt an ninh. Hơn nữa, cao nguyên Doklam rộng 270 km nằm gần biên giới 3 nước, giáp với các khu vực đã từng xảy ra tranh chấp và đối đầu quyết liệt giữa Ấn Độ và Trung Quốc, là nơi có vị trí chiến lược trọng yếu có thể giám sát và khống chế toàn bộ Hành lang Silguri nhỏ hẹp (các nhà phân tích gọi là dải đất "cổ gà"), nối lục địa Ấn Độ với khu vực Đông Bắc của nước này.

Ấn Độ lo ngại nếu chiếm được cao nguyên Doklam, trong trường hợp xảy ra xung đột. Trung Quốc có thể cắt đứt con đường duy nhất kết nối lục địa Ấn Độ với các bang Đông Bắc của nước này thông qua Hành lang Siliguri. Vì vậy, quân đội Ấn Độ lập tức triển khai khí tài và xe ủi đến đối đầu với Trung Quốc, yêu cầu phá hủy con đường mà Trung Quốc đang xây dựng. Hai bên đã xảy ra cuộc ẩu đả, binh sĩ ném đá vào nhau khiến hai bên đều có người bị thương. Thế bế tắc chỉ được giải tỏa sau 73 ngày đối đầu căng thẳng, khi hai nước đồng ý cùng rút quân khỏi khu vực và Trung Quốc buộc phải ngừng xây dựng con đường vào cao nguyên Doklam.

Ngoài các vụ đụng độ lớn và nghiêm trọng kể trên, các vụ va chạm, ẩu đả và xâm lấn sang khu vực kiểm soát của nhau giữa binh lính Trung Quốc và Ấn Độ dọc theo tuyến kiểm soát thực tế LAC diễn ra một cách thường xuyên, thậm chí hàng tuần trong suốt mấy thập kỷ, nhưng ít được truyền thông đưa tin. Trong khi đó, hai bên vẫn thiếu lòng tin chiến lược, sự thiện chí và thiếu các cuộc đàm phán thực chất để giải quyết tranh chấp. Nhiều vòng đàm phán giữa hai bên đã được tổ chức từ những năm 1980 đến nay, nhưng không đạt được bất cứ tiến triển nào về việc phân định biên giới, cũng như nhận thức chung rõ ràng hơn về ranh giới của LAC.

- Căng thẳng tái bùng phát và vụ đụng độ đẫm máu tối ngày 15/6/2020

Cuộc hỗn chiến tối ngày 15/6/2020 tại thung lũng sông Galwan, gần với LAC trên biên giới Trung - Ấn là đỉnh điểm trong đợt bùng phát căng thẳng biên giới gần đây nhất giữa hai bên kéo dài từ đầu tháng 5/2020 và cũng là vụ đụng độ bạo lực tồi tệ, đẫm máu nhất kể từ năm 1967 đến nay trên tuyến biên giới chung dài hơn 4.000 km chưa được phân định giữa hai nước. Ngôi nỏ của xung đột là khi các lực lượng Trung Quốc và Ấn Độ xô sát và đối đầu nhau tại khu vực hồ Pangong Tso (ngày 05/5/2020)⁽⁵⁾.

Sau đó, một loạt các cuộc va chạm biên giới khác đã diễn ra ở Đông Ladakh, cũng như tiếp giáp giữa bang Sikkim với Tây Tạng của Trung Quốc khiến hai phía bị thương và dẫn tới việc

tăng cường lực lượng tới khu vực tranh chấp⁽⁶⁾. Sau nhiều cuộc gặp gỡ giữa giới chức ngoại giao và quân sự hai bên từ nửa cuối tháng 5/2020 nhằm tìm giải pháp tháo gỡ căng thẳng, cuộc họp cấp chỉ huy quân đoàn tại Moldo ngày 06/6/2020 đã đạt được đồng thuận về việc hai bên giảm căng thẳng và rút các lực lượng ra khỏi các khu vực đụng độ⁽⁷⁾. Tuy nhiên, tối ngày 15/6/2020, xung đột dẫn đến chết người vẫn xảy ra.

Truyền thông Ấn Độ và thế giới cho biết, cuộc hỗn chiến dữ dội giữa binh sĩ hai bên đã diễn ra trên triển núi cao hơn 4.000m thuộc dãy Himalaya, bên thung lũng sông Galwan khu vực Ladakh của Ấn Độ trong điều kiện đêm tối và thời tiết giá lạnh. Trong khi những người lính Ấn Độ với tay không và gạch đá, binh sĩ Trung Quốc đã sử dụng lưỡi lê và các vũ khí tự chế gây sát thương lớn, như gây sát gấn đinh hay gây gỗ quán dẫy thép gai để tấn công nhau suốt 6 giờ đồng hồ⁽⁸⁾. Ấn Độ xác nhận đã có 20 binh sĩ nước này đã thiệt mạng và 76 người khác bị thương. Truyền thông nước này cũng cho biết, Trung Quốc có ít nhất 43 ca thương vong, mặc dù Trung Quốc không tiết lộ bất cứ con số thiệt hại nhân mạng nào liên quan tới vụ đụng độ⁽⁹⁾.

Hai bên đều cáo buộc và đổ lỗi cho nhau về trách nhiệm xảy ra đụng độ. Trong khi New Dehli cho rằng, Trung Quốc đơn phương tìm cách thay đổi nguyên trạng LAC, xâm nhập và dựng lều bạt trong lãnh thổ Ấn Độ và khi nhóm tuần tra Ấn Độ tới kiểm tra tình hình, gỡ bỏ lều bạt và yêu cầu lính Trung Quốc triệt thoái khỏi khu vực theo thỏa thuận trước đó thì bị lính Trung Quốc tấn công bất ngờ với số lượng vượt trội⁽¹⁰⁾. Ngoại trưởng Ấn Độ nhận định vụ việc này được Trung Quốc "dự mưu, có kế hoạch" từ trước và Bắc Kinh phải hoàn toàn chịu trách nhiệm. Ngược lại, Trung Quốc cáo buộc binh lính Ấn Độ vượt biên giới, khiêu khích Trung Quốc dẫn đến hậu quả nghiêm trọng⁽¹¹⁾. Bắc Kinh cũng lớn tiếng yêu cầu New Dehli tiến hành điều tra kỹ lưỡng và trừng phạt nghiêm khắc những người chịu trách nhiệm gây ra vụ việc.

Ấn Độ đã phản ứng một cách cứng rắn với việc Thủ tướng nước này thăm khu vực xảy ra

đụng độ và tuyên bố: "Kỷ nguyên của chủ nghĩa hành trưởng đã qua"²¹. Cả hai bên đều tăng cường lực lượng và khí tài tới khu vực biên giới. Ngày 24/7/2020, sau nhiều nỗ lực đàm phán, hai bên đã thông nhất hạ nhiệt căng thẳng và rút hoàn toàn các lực lượng khỏi khu vực tranh chấp ở Đông Ladakh. Tuy nhiên, thỏa thuận này không thể giải quyết được mâu thuẫn cốt lõi trong tranh chấp biên giới Trung - Ấn. Trên thực tế, cho tới nay, việc thực hiện thỏa thuận về việc triệt thoái lực lượng hai bên khỏi khu vực biên giới tranh chấp vẫn không tiến triển. Trong khi đó, hai bên vẫn tăng cường sức mạnh, trang bị vũ khí, khí tài mới và nâng cấp kết cấu hạ tầng khu vực biên giới thuộc khu vực mỗi bên kiểm soát.

- Động lực của những căng thẳng gần đây

Thời điểm và tính chất nghiêm trọng của xung đột biên giới Trung - Ấn lần này làm dấy lên những câu hỏi quan trọng về động cơ và những tính toán chiến lược của hai bên trước, trong và sau vụ việc. Có thể giải thích cho động cơ của Bắc Kinh ở một số nhân tố sau đây:

Một là, lịch sử cho thấy, Bắc Kinh luôn biết tận dụng thời cơ để thúc đẩy các lợi ích chủ quyền của họ. Đại dịch COVID-19 đang làm thế giới rối ren, đặc biệt Ấn Độ là một trong những quốc gia đang phải "căng mình" đối phó với sự tấn công nghiêm trọng của dịch bệnh. Trong khi thế giới đang chống chọi đại dịch, hành vi của Trung Quốc trên biên giới Trung - Ấn có thể nằm trong chuỗi các hành vi hung hăng, quyết đoán của nước này vốn bị dư luận quốc tế quan tâm theo dõi và lên án gay gắt tại các khu vực tranh chấp với láng giềng, bao gồm cả ở biển Hoa Đông và biển Đông.

Hai là, Trung Quốc tiếp tục theo đuổi chiến thuật là nêu tranh chấp chưa được giải quyết theo hướng có lợi cho họ thì duy trì căng thẳng có kiểm soát và mở rộng tranh chấp sẽ giúp Bắc Kinh đạt được lợi thế theo thời gian trong giải quyết tranh chấp sau này, khi sức mạnh của Trung Quốc trở nên vượt trội đối thủ. Tranh chấp biên giới Trung - Ấn kéo dài và rất khó giải quyết khi cả hai bên đều kiên quyết không nhượng bộ. Với Trung Quốc, khu vực này có vị thế chiến lược trọng yếu, giáp với hai khu tự trị đặc biệt nhạy

cảm của Trung Quốc là Tây Tạng và Tân Cương. Trong khi bang Arunachal Pradesh của Ấn Độ, mà Bắc Kinh tuyên bố chủ quyền bao gồm quận Tawang, nơi sinh Đức Đạt Lai Lạt Ma thứ 6 của Tây Tạng có ý nghĩa với Trung Quốc cả về giá trị chủ quyền và địa chiến lược, thì khu vực Aksai Chin mà Trung Quốc giành quyền kiểm soát từ New Delhi sau cuộc chiến 1962 cung cấp kết nối đường bộ trực tiếp độc đạo giữa Khu tự trị Tân Cương và khu tự trị Tây Tạng qua Quốc lộ G219.

Ba là, trong lúc chịu áp lực bởi khó khăn kinh tế, phải đối mặt với mối quan hệ tụt dốc không phanh với Washington và đồng minh, nhất là hứng chịu làn sóng phản ứng quốc tế lan rộng liên quan đến đại dịch COVID-19 và chính sách ngoại giao "chiến lang" quá đà, hành vi của Bắc Kinh được xem như nhằm thu hút dư luận bên trong khỏi những khó khăn hiện tại, dấy áp lực ra ngoài thông qua chủ nghĩa dân tộc, thể hiện với dư luận trong nước. Ngoài ra, còn ngầm răn đe bên ngoài rằng, trong khó khăn hiện nay, Trung Quốc vẫn đủ mạnh mẽ và sự tự tin để xử lý các thách thức bên ngoài.

Bốn là, Trung Quốc muốn gây áp lực ngăn chặn Ấn Độ phát triển hạ tầng giao thông và quản sự dọc khu vực biên giới để gia tăng ưu thế chiến lược. Trong khi gần đây, Trung Quốc đẩy mạnh xây dựng hạ tầng khu vực biên giới gần LAC với Ấn Độ, Bắc Kinh lại tỏ ra lo ngại và cáo buộc New Delhi gia tăng căng thẳng khi tăng cường xây dựng đường xá, sân bay và căn cứ dọc theo LAC, nhất là con đường bộ chiến lược kết nối Darbuk-Shyok-Daulat Beg Oldie (DSDBO) ở khu vực Ladakh dài 255 km chạy gần như song song LAC, được Ấn Độ khánh thành vào năm 2019²².

Năm là, Bắc Kinh có thể sử dụng căng thẳng và nguy cơ xung đột biên giới Ấn - Trung như một lá bài chiến lược để cột chặt sức mạnh của quân đội Ấn Độ trên dãy Himalaya, qua đó hạn chế tốc độ phát triển và ảnh hưởng của hải quân Ấn Độ ở Ấn Độ Dương để tạo lợi thế cho chiến lược hàng hải của Bắc Kinh trong cuộc cạnh tranh địa chính trị ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Bắc Kinh cũng muốn kiềm chế sự trỗi dậy và vươn tầm ảnh hưởng nhanh chóng của Ấn Độ gần đây như một cường quốc châu Á, đồng thời ngầm canh bảo và

gây sức ép với New Delhi về khả năng tham gia các liên minh và tập hợp lực lượng khu vực do Mỹ dẫn dắt trong bối cảnh cạnh tranh và đối đầu Mỹ - Trung gia tăng hiện nay. Qua vụ việc, Bắc Kinh có thể thăm dò phản ứng của Ấn Độ cũng như làm một phép thử để kiểm chứng đường hướng chính sách đối ngoại của New Delhi trong bối cảnh quốc tế đang chuyển biến mau lẹ hiện nay.

Về phía Ấn Độ, dù không muốn căng thẳng và xung đột leo thang với Trung Quốc, New Delhi đã phản ứng khá cứng rắn và tỏ ra không nhượng bộ Bắc Kinh. Ấn Độ vẫn chưa quên những tổn thất trong cuộc chiến với Trung Quốc năm 1962. Hiện nay, tương quan sức mạnh chênh lệch, tiềm lực kinh tế, quốc phòng cũng như kinh nghiệm và sự chủ động chiến lược của Ấn Độ trong quan hệ với Trung Quốc đã khác trước. Trước áp lực của các đảng đối lập và dân chúng trong nước, Thủ tướng Modi cũng không muốn bị chỉ trích là mềm yếu và bạc nhược trước Bắc Kinh. Hơn nữa, uy tín quốc tế, lòng tin chiến lược và sự ủng hộ ngoại giao trên trường quốc tế dành cho New Delhi cao hơn Bắc Kinh, xét trong bối cảnh hiện tại khi Bắc Kinh đang đối mặt với sự nghi ngờ và xa lánh quốc tế rộng khắp.

- Hệ lụy cho quan hệ Trung - Ấn và môi trường địa chính trị khu vực

Những năm qua, Thủ tướng Modi đã theo đuổi một chính sách mềm mỏng, mang tính đối thoại và xây dựng với Trung Quốc thông qua các cuộc gặp gỡ cấp cao với Chủ tịch Tập Cận Bình. Tuy nhiên, cuộc đối đầu 73 ngày tại Cao nguyên Doklam năm 2017 và vụ hỗn chiến đẫm máu nhất trong hơn 50 năm vừa qua trên biên giới Trung - Ấn cho thấy sức mạnh bất đối xứng gia tăng giữa Trung Quốc và Ấn Độ cùng với chính sách đối ngoại ngày càng cứng rắn của Bắc Kinh là chỉ dấu rằng: những ngày hòa bình tương đối trên biên giới Trung - Ấn ngày càng trở nên mong manh. Quan hệ Trung - Ấn tuy khó có thể bị đổ vỡ, đứt gãy hay chuyển hướng quỹ đạo sau những căng thẳng gần đây, nhưng chiến lược đối ngoại của Ấn Độ có thể có những điều chỉnh và tái định vị lại trên một số chiều cạnh nhất định

theo hướng cánh giác và xa rời Bắc Kinh hơn.

Qua vụ việc, lòng tin chiến lược của New Delhi với Bắc Kinh có thể bị suy giảm nghiêm trọng. Ấn Độ đã tố cáo cuộc đụng độ đẫm máu vừa qua là do Trung Quốc "dàn dựng từ trước". Đây có thể là "đầu chấu hết" cho những hy vọng vốn mong manh của New Delhi vào thiện chí đối thoại cùng thắng và tôn trọng lẫn nhau từ Bắc Kinh. Vì vậy, Chính phủ của Thủ tướng Modi cần có chiến lược nghiêm túc và quyết đoán hơn trong việc đối phó với nguy cơ từ Trung Quốc cả bên trong cũng như bên ngoài.

Mặc dù không dễ "thoát Trung" về kinh tế, nhưng Ấn Độ sẽ "nhạy cảm" hơn trong quan hệ kinh tế với Trung Quốc và phải tính tới chiến lược giảm dần sự phụ thuộc kinh tế vào Trung Quốc. Ấn Độ đã cấm người dân sử dụng nhiều ứng dụng di động có nguồn gốc từ Trung Quốc. New Delhi cũng áp đặt các biện pháp nhằm kiểm soát chặt chẽ nguồn đầu tư và các dự án xây dựng hạ tầng của Trung Quốc tại Ấn Độ. Chính quyền Ấn Độ có thể gia tăng các rào cản mậu dịch nhằm vào hàng hóa nhập khẩu từ Trung Quốc, đa dạng hóa chuỗi cung ứng và sử dụng thị trường không lồ đầy tiềm năng của mình như một đòn bẩy để gây áp lực với Trung Quốc về thương mại. Trung Quốc đang có thặng dư thương mại với Ấn Độ tới gần 60 tỷ USD trong tổng số hơn 80 tỷ USD (tổng kim ngạch thương mại song phương Trung - Ấn năm tài khóa 2019 - 2020⁽¹⁴⁾).

Vụ việc ngày 15/6/2020 đã cảnh báo Ấn Độ về tình thế tổn thương của nước này trước Trung Quốc ngày càng mạnh mẽ, tham vọng và quyết đoán trong tranh chấp lãnh thổ. Vấn đề đặt ra cho New Delhi là cần nâng cấp năng lực phòng thủ khu vực biên giới, cũng như không ngừng nâng cao sức mạnh quốc phòng để đối phó và phản ứng hiệu quả với những thách thức an ninh từ Trung Quốc.

Trong chiến lược đối ngoại, New Delhi vẫn có truyền thống theo đuổi chiến lược đối ngoại mềm mỏng, độc lập tự chủ và không liên minh, liên kết. Hơn nữa, trong bối cảnh cạnh tranh Trung - Mỹ ngày càng gay gắt, chính sách của New Delhi

tỏ ra khá cân trọng, cân bằng và nhạy cảm với Bắc Kinh để không bị cho là chọn phe trong cuộc thư hùng Mỹ - Trung hiện nay. Tuy nhiên, nếu vẫn giữ chiến lược truyền thống đó, thì Ấn Độ sẽ bất lợi và thực tế cho thấy nước này khó có thể giữ được sự trung lập hay đứng giữa Bắc Kinh và Washington trên nhiều vấn đề khu vực và quốc tế. Hiện nay, New Dehli có lợi ích chiến lược và động lực rõ ràng hơn trong việc khởi động lại hợp tác trong nhóm "Bộ tứ" và phát triển các quan hệ đối tác chiến lược chặt chẽ, sâu rộng hơn với Mỹ, Australia, Nhật Bản và một số nước ASEAN trong nỗ lực chung nhằm kiềm chế các hành động hung hăng, bành trướng và xu hướng xét lại trật tự khu vực của Bắc Kinh; đồng thời, tận dụng những lợi thế từ mối quan hệ đang xấu đi nghiêm trọng của các nước này với Trung Quốc hiện nay để thúc đẩy các lợi ích quốc gia. Trong bối cảnh căng thẳng với Bắc Kinh hiện nay, Ấn Độ đang có lợi thế lớn từ sự ủng hộ ngoại giao của Mỹ, Nhật Bản, Australia cũng như có "cơ hội vàng" trong việc đón làn sóng chuyển dịch đầu tư và chuỗi cung ứng của Mỹ và phương Tây ra khỏi Trung Quốc hậu đại dịch COVID-19. Trong phối hợp hành động khu vực nhằm đối phó với tham vọng hàng hải của Trung Quốc, New Dehli có thể sẽ có tiếng nói mạnh mẽ hơn, can dự sâu hơn và hợp tác chặt chẽ hơn với các đối tác ở khu vực Ấn Độ - Thái Bình Dương trong việc duy trì tự do hàng hải, hàng không, bảo đảm hòa bình, ổn định và thượng tôn luật pháp quốc tế ở khu vực. ─

⁴¹ Tranh chấp biên giới dai dẳng giữa Trung Quốc và Ấn Độ diễn ra ở ba khu vực chính: 1) khu vực phía Tây giữa Aksai Chin và Ladakh (Trung Quốc chiếm quyền kiểm soát vùng cao nguyên Aksai Chin rộng 38.000 km² từ Ấn Độ sau cuộc chiến tranh Trung - Ấn năm 1962); 2) khu vực trung tâm (gần Nepal, nhất là khu vực tiếp giáp giữa bang Sikkim của Ấn Độ và Tây Tạng); 3) khu vực phía Đông là toàn bộ bang Đông Bắc Arunachal Pradesh của Ấn Độ rộng 90.000 km², nhưng Trung Quốc yêu sách chủ quyền và gọi là Nam Tây Tạng

⁴² Xem Điều ước Shimla tại: <http://tibetjustice.org/materials/treaties/treaties16.html>

⁴³ "India, China in spat over border dispute", Chinadaily, 14/11/2006, https://www.chinadaily.com.cn/china/2006-11/14/content_733133.htm

⁴⁴ "Countering Chinese coercion: the case of Doklam", Waronrocks, August 29, 2017, <https://warontherocks.com/2017/08/countering-chinese-coercion-the-case-of-doklam/>

⁴⁵ Siddiq Wahid, "There is a Global Dimension to the India-China Confrontation in Ladakh", The Wire, on June 11, 2020, <https://thewire.in/diplomacy/global-dimension-india-china-confrontation-in-ladakh>

⁴⁶ Dinakar Peri, "Indian, Chinese troops face off in Eastern Ladakh, Sikkim", The Hindu, May 10, 2020, <https://www.thehindu.com/news/national/indian-chinese-troops-face-off-in-eastern-ladakh-sikkim/article31548893.ece>

⁴⁷ Krishn Kaushik, "In recent statements, both India and China repeatedly spoke of peaceful resolution", The Indian Express, June 17, 2020, <https://indianexpress.com/article/india/statements-india-china-peaceful-resolution-6462358/>

⁴⁸ "India recovers from the shock of nail-studded clubs, gets ready to get even", The Economic Times, Jun 19, 2020, <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-recovers-from-the-shock-of-nail-studded-clubs-gets-ready-to-get-even/>; FPJ Web Desk, "Defence analyst shares picture of barbed wire stick used on Indian soldiers by Chinese. Twitterati in shock", <https://www.freepressjournal.in/india/defence-analyst-shares-picture-of-barbed-wire-stick-used-on-indian-soldiers-by-chinese-twitterati-in-shock>

⁴⁹ Rahul Singh, "20 Indian soldiers killed in LAC stand-off with Chinese troops", Hindustan Times, Jun 17, 2020; "Highlights: 20 Indian Soldiers Killed: 43 Chinese Casualties In Ladakh", NDTV, June 17, 2020, <https://www.ndtv.com/india-news/india-china-updates-army-officer-2-soldiers-killed-in-violent-face-off-with-china-in-ladakh-2247070>

⁵⁰ Suhasini Haidar, "Chinese troops tried to change status quo: India", The Hindu, June 17, 2020

⁵¹ "India blames China for violent face-off in eastern Ladakh, says PLA tried to change status quo", Hindustan Times, Jun 17, 2020

⁵² "Era of expansionism is over; India's enemies have seen 'fire and fury' of its armed forces: PM Modi during Ladakh visit", The times of India, Jun 4, 2020

⁵³ "Kashmir construction sparks China-India border standoff", TRT World, 26 May, 2020; M. Taylor Fravel, "Why are China and India skirmishing at their border?", The Washington Post, June 2, 2020

⁵⁴ Ấn Độ giảm thâm hụt thương mại với Trung Quốc trong tài khóa 2020. Thời báo Tài chính, ngày 04/7/2020